

Monumentnummer*: 532320

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 29 juli 2016
Kadaster deel/nr 82817/103

Woonplaats* Groenekan
Gemeente* De Bilt
Provincie* Utrecht

Kadastrale gemeente* Maartensdijk
Sectie* N
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 1147

Omschrijving**

Cluster 31. Fortwachterswoning.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

FORTWACHTERSWONING van het Fort Ruigenhoek, als voorbeeld van een niet verdedigbaar, aan de keelzijde van het fort, buiten het forteiland gebouwd onderdeel. Omdat de meeste forten en andere (buiten de bebouwde kom gelegen) verdedigingswerken - wanneer er geen sprake was van mobilisatie of oefeningen - geen bezetting met militair personeel hadden, was er in veel gevallen een aparte woning of andersoortig onderkomen voor een beheerder of wachter. Soms had een dergelijk(e) woning of onderkomen tevens een andere functie, zoals die van sluiswachterswoning of brugwachtershuis. In de toegepaste architectuur bestaat mede hierdoor geen uniformiteit; het gebruikte bouw materiaal varieert, maar bestaat gewoonlijk uit baksteen of hout, terwijl ook het aantal bouwlagen verschilt. Ook voor wat betreft de locatie van een wachterwoning zijn geen duidelijke standaarden; sommige fortwachterswoningen liggen binnen de fortgracht, andere daarbuiten - soms zelfs op enige afstand van het fort, maar gewoonlijk wel aan de keelzijde daarvan. De fortwachterswoning bij het Fort Ruigenhoek is een bakstenen bouwwerk onder zadeldak, één bouwlaag omvattend. De woning ligt aan de zuidzijde van het fort, nabij de toegangsbrug, en op de hoek van Kanonsdijk en Ruigenhoekse Dijk. De detaillering van het pand - in het bijzonder door gewijzigde invulling van gevelopeningen - is niet oorspronkelijk. Aan achterlangsgevel een houten aanbouwtje als tochtsluis.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De FORTWACHERSWONING van Fort Ruigenhoek is gebouwd op een rechthoekige plattegrond (ca. 11 x 8 m) en wordt gedekt door een zadeldak met gesmoorde pannen. Het één bouwlaag tellende pand heeft een symmetrische voor- en zijgevelindeling; alle gevels hebben vier venster- of toegangsopeningen op de begane grond; de toegang ligt centraal in de langsgewel aan de Kanonsdijk. In de topgevels elk twee kleinere vensteropeningen. Alleen de naar het fort gerichte gevel is niet gepleisterd en wit gesausd. Het pand is voorzien van gevelankers en gemetselde rookkanalen.

Waardering

De FORTWACHERSWONING van Fort Ruigenhoek is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw). b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat dateert van rond 1870, namelijk een buiten het fort gelegen militaire dienstwoning.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en vanwege de ligging aan de keelzijde van het fort.
- * Het onderdeel is representatief omdat het een voorbeeld is van een bij een verdedigingswerk ingerichte militaire dienstwoning.
- * Het onderdeel is redelijk bewaard omdat de hoofdvorm intact is gebleven.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bijgebouwen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument